

Trabzon İli Yomra İlçesinde 5403 ve 6537 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun Uygulanabilirliğinin Araştırılması*

Samet OFLUOĞLU¹ İsmet BOZ²

Öz

Bu çalışma, 5403 ve 6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun Trabzon'un Yomra ilçesinde uygulanabilirliğini incelemek amacıyla başlatılmıştır. Bu maksatla öncelikle tarımın ve arazinin insan hayatındaki önemi araştırılmıştır. Daha sonra geçmişten günümüze toprak koruma ve arazi kullanımı konusunda devletin almış olduğu önlemlere değinilmiştir. Yürürlükte bulunan kanunun getirmiş olduğu yenilikler tartışılmıştır. Araştırma sahasında gayeli örnekleme yöntemi kullanılarak, 5 mahallede arazi büyüklüğü 15 dekarın üzerinde olan 60 arazi sahibiyle görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, hak sahiplerinin sadece %41.7'sinin 2014 yılında yürürlüğe giren kanundan haberdar olduğu, haberdar olanların da %48'inin kanun hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yayım çalışmaları yok denecek kadar azdır. Kanunun işleyişi hakkında temel bilgilerin verildiği hak sahiplerinin çoğunluğu (%58.3), kanunun uygulanmasının çok zor olacağını belirtmişlerdir. Arazi fiyatları arttıkça, tarım dışı kullanım için arazi satış eğilimi artmaktadır. Hak sahiplerinin çocuklarından büyük çoğunluğu tarımla ilgilenmemektedir. Sürdürülebilir üretimin sağlanabilmesi için genç nesillerin tarıma ilgisini artırıcı sürdürülebilir politikalar geliştirilmelidir. Aksi takdirde üretimin sekteye uğraması kaçınılmazdır. Bölgede çiftçilerin tarımının geleceğinden ümitsiz olmasına sebep olan faktörler incelenmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Toprak koruma, Arazi kullanımı, 6537 sayılı kanun, Trabzon.

Investigation of Soil Conservation and Land Use Law's (No: 5403 and 6537) Applicability in Yomra District of Trabzon Province

Abstract

This study examined the applicability of Law No. 5403 and Law No. 6537 on soil conservation and land use. It was conducted in the Yomra district of Trabzon. For this purpose, firstly, the importance of agriculture and farmland for human being was explored. Then the Government's effort from the past to present to take adequate measurements of land conservation has been examined. The innovations that have been brought up by this newly enforced law were extensively discussed. Purposive sampling technique was used to collect the main data for this research. For this reason, those land holders who had farmland more than 15 decars were taken into consideration for the sample size of this research, and a well-structured questionnaire was used to collect data. Based on the research results, it was determined that only 41.7% of land holders were aware of the law that entered into force in 2014, and out of this number only 48% had adequate information about the law. There has been limited extension study about this subject. Although respondents were given basic information about the law during the data collection process, 58.3% thought that it would be very difficult to enforce this law. As land prices increase, the tendency to selling the land for non-agricultural use is increasing. As a result of the children are not interested in agriculture; it has been determined that Turkey is inevitably in need of sustainable agriculture. Otherwise, it is inevitable for agricultural production to face significant decreases. The reasons that cause farmers to feel hopeless for the future of agriculture in the region should be determined and adequate measures must be taken accordingly.

Keywords: Land use, Soil conservation, Law no 6537, Trabzon.

JEL: K1, K11

Geliş Tarihi (Received): 15.10.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 11.05.2020

* Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında yürütülen yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

¹ Ziraat Yüksek Mühendisi, Orcid: 0000-0002-3244-1236

² Prof. Dr., Sorumlu Yazar (Corresponding Author), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun, Orcid: 0000-0001-7149-8393, ismet.boz@omu.edu.tr

1. Giriş

Tarım, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanda yaşayan insanların geçimini sağladığı temel sektör olma özelliğindedir. Ayrıca, tarım sektörü ekonomik kalkınma sürecinde önemli işlevler yüklenmektedir. Bu işlevler; beslenme için gerekli hammadde, sermaye ve emeğin sağlanması ve ekonominin döviz gereksiniminin karşılanması olarak sıralanabilir. Bütün bu işlevlerden dolayı tarım, dünyanın hemen her yerinde özel önem verilen bir sektördür (Boz, 2003; Boz, 2004). Tarım, her şeyden önce ülke nüfusunun gıda maddeleri ihtiyacını karşılamalıdır. Tarım, ithalat için gerekli döviz talebine katkıda bulunmak üzere bir üretim fazlası oluşturmalıdır. Ekonominin diğer sektörlerle sermaye ve iş gücü transferini de üstlenen tarım, ülkede üretilen sanayi malları için talep potansiyeli de oluşturmalıdır (Cinemre ve Kılıç, 2015). İnsanlar için üç temel ihtiyaç olan gıda, giyim ve barınmanın hepsi de tarımsal üretime dolayısıyla toprağa dayanır. İnsanlar gıda ihtiyacının tamamını tarımsal ürünlerden karşılamaktadır. Giyim ihtiyaçları ise; pamuk, ipek ve yün-yapağı gibi tarım kaynaklı doğal elyaflar vasıtasıyla karşılanmaktadır. Barınmada ise başta orman ürünleri olmak üzere çeşitli toprak ve toprak ürünleri kullanılmaktadır. Tarımın ve dolayısıyla toprağın insanın temel gıda gereksinimleri dışında istihdam ve ülke ekonomisine olan katkısı yadsınamaz. Bu bağlamda, mevcut tarım alanlarının verim kabiliyetini azaltmadan gelecek nesillere devredilebilmesi için yöreye özgü sürdürülebilir tarım tekniklerinin uygulanması gün geçtikçe önem kazanmaktadır (Tatlıdil ve ark, 2009; Ul Haq ve Boz, 2018).

Geçmişte ve günümüzde ülkemizin çeşitli bölgelerinde tarıma elverişli toprakların azalmasına yol açan birçok neden mevcuttur. Bunlardan en önemlileri; tarım arazilerinin imara açılması, çarpık kentleşme, yanlış uygulanan üretim yöntemlerinden dolayı arazinin verim kabiliyetinin azalması, tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı (fabrika, depo, konut, işyeri vs.), terör ve miras yoluyla arazinin parçalanmasıdır (Oflluoğlu, 2018). Bu nedenler

arasında tarım topraklarının azalmasına ya da kullanılmamasına neden olan en büyük faktör arazilerin miras yoluyla bölünmesidir. Çünkü miras yoluyla bölünen araziden geçimini sağlayamayan çiftçiler ya arazisini terk etmekte ya da amaç dışı kullanım için satmaktadır. Bu da tarımsal üretimin sekteye uğramasına neden olmaktadır. Dünyada tarım arazilerini korumak için; yeşil kuşak, kentsel büyüme sınırı, imar hakları transferi gibi çok çeşitli politikalar uygulanmaktadır (Akseki 2011). Bu politikalar sürdürülebilir tarımsal üretimi amaçlamakta olup tarım arazisinin korunmasının yanı sıra bölünmesinin de engellenmesi için miras kanununda ve arazi alım satımında yeni yasal düzenlemeler getirmiştir.

Türkiye’de parçalanmış tarım arazilerinin toplulaştırılması ve daha etkin kullanılması için çeşitli arazi toplulaştırma çalışmaları yapılmaktadır. Son yıllarda Türkiye genelinde ciddi anlamda arazi toplulaştırma çalışmalarının yapılıyor olmasında, özel sektörün çalışmalara dahil edilmesinin rolü büyük olmuştur. Ancak toplulaştırılan alanların eski haline dönmemesi için, yasal düzenlemeyle birlikte teşvik tedbirlerini de içeren eğitim çalışmalarına mutlaka önem verilmelidir (Kılıç, 2014). Arazi toplulaştırmasının çiftçilerde gelir artışı sağladığı ve tarım arazilerinin yapısal özelliklerini iyileştirdiği (Koral ve Güney 1996); çiftçilerin gelişmiş tarım teknolojilerini benimseme ve uygulama düzeyini artırdığı (Arslankurt ve ark., 2005) ve arazinin parsel büyüklüğü ve sulama kanalları ile bağlantı oranlarını artırdığı (Köse, 2009) bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Ancak Gün (2003) arazi toplulaştırma çalışmalarının geniş bir program dahilinde bütün tarımsal, çevresel ve kırsal düzenlemelerin özel bir toplulaştırma kanunu çatısı altında toplanacak şekilde yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca toplulaştırma çalışmalarında çiftçilerin risk davranışları göz ardı edilmemeli, koordinasyon ve iş birliğine dayalı çalışmanın önemi, yararlılığı ve gerekliliği vurgulanmalıdır (Kılıç ve ark., 2000).

Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanması, birçok ülkede yıllarca önce çözüme kavuşturulmuş bir sorun iken Türkiye’de bu uygulama 15 Mayıs 2014 tarihi itibarıyla hayata geçmiştir. Bu amaçla 5403 sayılı kanunda 6537 sayılı kanun ile yapılan değişikliğin Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi Türk tarımı adına bir milat olarak kabul edilebilir. Bu değişikliklerle, tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının, küçük parçalar halinde satılmasının ve tarım alanlarının amaç dışı kullanımının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Kanunun uygulanmasıyla hem toprak korunacak hem de sürdürülebilir bir üretim sağlanmış olacaktır. Sürdürülebilir üretimle birlikte kırsal alanda tarımla uğraşan insanların yaşam standartlarının da artırılması amaçlanmıştır.

Türkiye’de 5403 ve 6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanabilirliği konusunda yapılan geçmişe yönelik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Miras paylaşımında yaşanan sorunların ele alındığı çalışmalar ve tarım arazilerinin çarpık kentleşmeden dolayı yok olması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır (Akseki, 2011; Akkuş, 2013). Ayrıca Türkiye tarım sektörünün Avrupa Birliği’ne entegrasyonunu inceleyen çalışmalar yapılmıştır (Kılıç, 2010). Reform niteliğindeki kanuni düzenlemenin, 2014 yılı itibarıyla yürürlüğe girmesi ve uygulamaya başlanması konuyu araştırmaya değer hale getirmiştir. Yapılan çalışmaların makro düzeyde ve kanunun yürürlüğe girmeden önce yapılması, kanunun uygulanabilirliğinin sorgulanması için bu çalışmayı önemli hale getirmiştir. Nitelikli tarım arazilerini korumayı amaçlayan düzenleme sonucunda yaşanan gelişmeler çalışmada ele alınmıştır. Kanunun bizzat muhatapları olan çiftçilerin araştırmaya dahil edilmesi son derece önemlidir.

Bu çalışma, Türkiye’de yeni uygulamaya giren 5403 sayılı kanun ve bu kanunda değişiklikleri içeren 6537 sayılı kanunun uygulanabilirliği araştırılmıştır. Araştırma merkezi olarak Trabzon’un Yomra İlçesi seçilmiştir. Araştırma sahası olarak Doğu Karadeniz Bölgesinin seçilmesinde geçmişte bu yörede yaşanan miras

paylaşımı sorunları önemli rol oynamıştır. Bunun yanı sıra bölgenin, ortalama işletme büyüklüğü bakımından Türkiye’nin en küçük ve en parçalı işletmelere sahip olması da etkili olmuştur. Araştırmada tarım arazisi sahiplerinin sosyoekonomik özellikleri dikkate alınarak söz konusu kanuna bakış açıları değerlendirilmiştir. Ayrıca, yörede tarım arazilerinin miras yoluyla ve diğer sebeplerle bölünmesinin ve tarıma elverişsiz hale getirilmesinin doğuracağı sonuçların sebep-sonuç ilişkileri irdelenmiştir. Çalışmada bölgedeki ataerkil düşünce sisteminin toprak dağılımına etkileri, hisseli mülkiyet durumu ve tarım dışı kullanım için arazi satış eğilimleri gibi konular araştırılmıştır. Kanunun yeni uygulanmaya başlaması ve hakkında yapılan çalışmaların yok denecek kadar az olması konunun özgünlüğünü artırmaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda, kanunun muhataplarının kanunda gördüğü eksiklikler ve bu eksiklerin giderilmesi için çözüm önerilerinin belirlenmesi de son derece önemlidir.

Trabzon İli Yomra İlçesi’ndeki çiftçilerle yürütülen bu araştırmada; genel olarak 5403 ve 6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanabilirliği araştırılmaktadır. Araştırmanın spesifik amaçları;

- Kanun uygulanmaya başladıktan sonra arazi satışlarının araştırılması ve analiz edilmesi,
- Trabzon İli Yomra İlçesi’nde tarım arazisi mülkiyet durumunun ortaya konulması,
- Arazilerin çok hisseli olma sebeplerinin belirlenmesi,
- Arazi sahiplerinin söz konusu kanundan haberdar olma durumlarının ortaya konulması,
- Hak sahiplerinin mülkiyetlerini devretmekten yana mı, yoksa mülkiyet devralmaktan yana mı olduklarının belirlenmesi,
- Kanunun uygulama aşamasında karşılaşılan sorunların ortaya konulması ve çözüm önerilerinin getirilmesidir.

2. Materyal ve Metot

Araştırmada birincil ve ikincil verilerden yararlanılmıştır. Birincil veriler Trabzon İli Yomra İlçesindeki; Yokuşlu, Namık Kemal, Gürsel, Kaşüstü ve Sancak mahallerinde gayeli

örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen arazi sahipleriyle birebir görüşme yapılarak elde edilmiştir. İkincil veriler; Türkiye İstatistik Kurumu, Tarım ve Orman Bakanlığı Yomra İlçe Müdürlüğü ve konuyla ilgili daha önceden yapılan çalışmalardan alınan bilgilerden oluşmaktadır. Kanun uygulanmaya başladıktan sonra gerçekleşen ve gerçekleşmeyen satışlar ve gerçekleşmeme sebepleri araştırma bulgularında tartışılmıştır. Birincil veriler seçilen araştırma alanından 2016 yılı son çeyreği ve 2017 yılı ilk çeyreğinde toplanmıştır. Seçilen araştırma alanlarında gayeli örnekleme yöntemi kullanılarak 15 da üzerinde araziye sahip işletme sahipleri arasından; rasgele seçilen 60 arazi sahibiyle birebir görüşülerek elde edilen birincil veriler; frekans, yüzde ve ortalama gibi basit tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada 15 da üzerinde araziye sahip işletmelerin seçilmesinin en önemli nedeni ise, yeterli gelir sağlayabilen tarımsal arazi büyüklüğü ve asgari tarımsal arazi büyüklüğüdür. Bu sınırların altında kalan araziler bölünemeyeceğinden ya da satılmayacağından dolayı araştırmaya bu sınırların üzerinde kalan arazi sahipleri dahil edilmiştir.

Araştırma bölgesi olan Yomra İlçesi'nde 63427 da tarım arazisi bulunmaktadır. Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı çiftçi sayısı 4879 kişidir. Ortalama arazi büyüklüğü 13 da olarak hesaplanmıştır. Araştırma alanı olarak seçilen 5 mahallede, 13032 da tarım arazisi ÇKS'ye kayıtlı 1086 çiftçi tarafından işlenmektedir. Ortalama arazi büyüklüğü 12 da olarak hesaplanmıştır. On beş dekarın üzerinde araziye sahip olan ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı ise 271'dir. Kanuna göre araştırma alanı olan Yomra İlçesi'nde yeter gelirli tarımsal arazi büyüklükleri; sulu arazi için 50 da, kuru arazi için 120 da, dikili arazi için 10 da, örtü altı arazi için 3 da olarak belirlenmiştir (TOB, 2019).

3. Araştırma Bulguları

3.1. Sosyoekonomik özellikler

Araştırma bölgesinde ele alınan sosyoekonomik özellikler Tablo 1'de verilmiştir. Anket yapılan arazi sahiplerinin %96.7'sini erkekler

oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu bölgede geçmişte olduğu gibi bugün de erkeklerin toprak üzerindeki hak sahipliğindeki önceliği devam etmektedir. Arazilerin erkekler üzerine tapulanmasından dolayı ataerkil yapı geçmişte olduğu gibi bugün de bölgede hâkimdir. Üreticilerin yaş ortalaması 51.77 (SS=7.68)'dir. Üreticilerden sadece biri 35 yaşından küçük olup %56.7'si 50 yaşın üstündedir. Bölgede 50 yaşın üzerindeki üretici sayısının fazla olması iki nedenle açıklanabilir; arazi sahiplerinin altsoylarına mülkiyeti devretmemeleri ve yeni neslin tarım dışı sektörlerde çalışmasından dolayı tarıma ilginin azalmasıdır. Arazi sahipleri yaşları ilerlemiş olmasına rağmen arazi üzerindeki egemenliklerini sürdürmek istemektedirler. Arazi sahipliğinin kişiye kazandırdığı bir prestij olduğuna inanılmaktadır. Bu yüzden de özellikle emekli olan kişiler arazi sahipliğini sürdürmektedirler.

Eğitim durumu incelendiğinde arazi sahiplerinin %36.7'sinin ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. İlkokul mezunlarını sırasıyla lise ve ortaokul mezunları takip etmektedir. Üreticilerden okur-yazar olmayan ve okula gitmeyen bulunmamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda araştırma alanında eğitim kurumlarına ulaşımında problemler yoktur. Bunun yanı sıra arazi sahipleri de eğitime önem vermektedir.

Bölgede arazi sahipleri çocuk yaşlardan bu yana tarımla iç içe yaşadığından, genellikle arazilerin gençlere devredilmesine sıcak bakılmamaktadır. Bundan dolayı bölgede tarımsal deneyim oldukça yüksektir. Arazi sahiplerinin %83.3'ü 30 yıldan fazla tarımsal deneyime sahiptir. Ortalama tarımsal deneyim ise 39 yıl (SS=7.72) olarak bulunmuştur. Görüşülen arazi sahiplerinin sosyal güvenlik durumları araştırıldığında sadece %5'inin tarım bağ-kur mensubu olduğu görülmektedir. Arazi sahiplerinin %95'i tarım dışı sektörlerde çalışmaktadır ya da tarım dışı sektörlerden emekli olmuştur. Bu durum araştırma bölgesinde tarımın ek gelir sağlamak amacıyla yapıldığını göstermektedir.

Çalışmaya katılan bütün arazi sahiplerinin tarım dışı sektörlerden gelirleri bulunmakta ve bu gelir toplam gelirlerinin %72.67'sini oluşturmaktadır. Görüşülen arazi sahiplerinin %36.6'sı (SS=1.24)

3 çocuk sahibidir. Bu veri doğrultusunda, bölgede nüfus artış hızı geçmiş yıllara göre düşmüştür. Aile planlamasının etkileri araştırma bölgesinde de görülmektedir.

Tablo 1. Sosyoekonomik özellikler

Sosyoekonomik özellikler	N	%	Sosyoekonomik özellikler	N	%
Cinsiyet			Çocukların tarımla uğraşma durumu		
Erkek	58	96.7	Evet	5	8.3
Kadın	2	3.3	Hayır	55	91.7
Toplam	60	100.0	Toplam	60	100.0
Yaş			Tarımsal deneyim (yıl)		
≤ 35	1	1.7	0-20	2	3.3
35-50	25	41.7	21-30	8	13.3
50 >	34	56.6	30 +	50	83.4
Toplam	60	100.0	Toplam	60	100.0
Çocuk Sayısı			Eğitim düzeyi		
0-2	13	21.7	İlkokul	22	36.7
3	22	36.6	Ortaokul	15	25.0
4	12	20.0	Lise	19	31.7
5 +	13	21.7	Yüksek Okul	2	3.3
Toplam	60	100.0	Lisans	2	3.3
			Toplam	60	100.0

3.2. Kanundaki değişiklikten sonra arazi satışları ve devirleri

Araştırma sahasının seçildiği bölge ağırlıklı olarak fındık tarımı yapılan dikili tarım arazilerinden oluşmaktadır. Bölgede yeterli gelir sağlayabilen tarım arazisi büyüklüğü 10 da, asgari tarımsal arazi büyüklüğü ise 5 da olarak belirlenmiştir. Tarım arazilerinin satışında, devrinde, miras olarak bölünmesinde ve nitelik değişikliği yapılarak imara açılması gibi konularda Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü'nden görüş istenmektedir. Görüş istenen konularda olumsuz görüş bildirilmesinin en önemli nedeni ekonomik bütünlük arz eden arazinin parçalı hisselerle bölünmesi ya da

satılmak istenmesidir. Bölünen arazide oluşan ekonomik kayıp da olumsuz görüşe yol açmaktadır. İlçede 2016 yılı içerisinde toplam 487 parsel ve 1976 dekar arazi için kurumdan görüş istenmiştir. En fazla görüş istenen konunun, toplamda 433 parselden oluşan 1704 da arazinin satışı olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu parsellerin %85.4'ünün satışına müsaade edilirken bu parseller toplan alanın %75.3'ünü oluşturmuştur. Mirasa konu olan parsel sayısı 44, arazi büyüklüğü ise 177 da olarak tespit edilmiştir. Mirasa konu arazi parsellerinin %10'luk kısmı bölünmez arazi niteliğinde olup mirasçılar arasında paylaşılamamıştır. Toplam 177 da arazinin 145 da' ı ise mirasçılar arasında paylaşılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Yomra'da tarım arazileri için görüş istenilen nedenler ve sonuçları

Neden	Durum	Parsel	Oran (%)	Alan (da)	Oran (%)
Satış	Olumlu	370	85.4	1283	75.3
	Olumsuz	63	14.6	421	24.7
	Toplam	433	100.0	1704	100.0
Miras	Olumlu	40	90.0	145	81.9
	Olumsuz	4	10.0	32	18.1
	Toplam	44	100.0	177	100.0
Vasıf İfraz	Olumlu	4	40.0	9	9.4
	Olumsuz	6	60.0	86	90.6
	Toplam	10	100.0	95	100.0
Genel Toplam		487		1976	

(Yomra Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü, 2017)

3.3. Yeni kanuna yaklaşım

Araştırma alanında 15 da ve üzeri arazi sahipleri ile yapılan anketler sonucunda ortalama arazi büyüklüğü 23.98 da (SS=7.79) olarak tespit edilmiştir. Çiftçilerin %50'si 21-30 da aralığında araziye sahip iken sadece %15'i 30 da üzerinde araziye sahiptir (Tablo 3). Arazilerin bölünerek ya da satılarak küçülmesi hem üretim maliyetlerini arttırmakta hem de araziden sağlanan gelirin azalmasından dolayı kıymetsiz hale gelmektedir.

Tablo 3. Arazi büyüklüğü durumu

Arazi büyüklüğü (da)	Sayı	%
≤ 20	21	35.0
21-30	30	50.0
30 ≥	9	15.0
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinin arazileri ortalama 5.5 parçadan (SS=2.10) oluşmaktadır. Araştırma bölgesinde tek parça araziye sahip üretici bulunmamaktadır. Arazilerin %78'i 3-6 parçadan oluşmaktadır (Tablo 4). Arazilerde parça sayısı arttıkça kültürel uygulamalar ve hasat gibi konularda ciddi güçlükler ortaya çıkmaktadır. Bunlarla bağlantılı olarak verimde de düşüşler yaşanmaktadır. Parçalı arazilerden yerleşim yerine yakın olanlarda bakım kolay ve verim yüksek iken, yerleşim yerine uzak arazilerde tam tersi bir durum gözlenmektedir.

Tablo 4. Arazi parçalılık durumu

Parça Sayısı	Sayı	%
3-4	22	36.6
5-6	25	41.7
7-8	7	11.7
9-10	4	6.7
11-12	2	3.3
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinden sadece %8.3'ünün arazisi kendine aittir. Hisseli arazi oranı %91.7'dir (Tablo 5). Kanunda yapılan değişiklik neticesinde bu hissedarlığın ortadan kaldırılması ve arazinin sahibinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Arazilerde hissedarlık durumu arttıkça hissedarlarda arazinin elinden alınacağı kaygısı oluşmakta, bu durum da tarıma olan ilgiyi azaltmaktadır. Arazinin tarım yapana tapulanması ya da tarım yapmak isteyenlere devredilmesi bu kaygılara son verecektir.

Tablo 5. Arazi hissedarlık durumu

Durum	Sayı	%
Var	55	91.7
Yok	5	8.3
Toplam	60	100.0

Arazilerin toplam hissedar sayısı ile ilgili veriler incelendiğinde %41.7'sinin 5-7 hissedarı bulunduğu görülmektedir. Araştırma bölgesinde en fazla hisse sayısı 20 olarak tespit edilmiştir (Tablo 6). Her bir arazinin ortalama 7.07 (SS=3.76) hissedarı bulunmaktadır. Bu rakamın bölge genelinde daha fazla olduğu birçok araştırmada tespit edilmiştir. Bölgenin Türkiye'nin en küçük işletme büyüklüğüne sahip olan bölgesi olduğu bilinmektedir.

Tablo 6. Hissedar sayısı

Hisse Sayısı	Sayı	%
1	5	8.3
2-4	7	11.7
5-7	25	41.7
8-10	15	25.0
11+	8	13.3
Toplam	60	100.0

Arazilerin hisseli olmasının en önemli sebebi %61.8 ile kamu kurumlarında bürokrasinin fazlalığıdır (Tablo 7). Hissedarlık sebeplerinin en önemlisi olan bürokrasi araştırma bölgesindeki insanların sabırsız karakterlerine tezat oluşturmaktadır. Veraset işlemlerinde birçok kurumda yürütülmesi gereken bürokratik işlemler çiftçileri yıldırılmaktadır. Bunun için veraset işlemleri esnasındaki bürokratik engeller kaldırılmalıdır. Bazı hak sahipleri ise mevcut hissedarlığın bürokrasiden çok kendi ihmallerinden kaynaklandığını düşünmektedir.

Tablo 7. Hissedarlık sebepleri

Sebepe	Sayı	%
Bürokrasi	34	61.8
İhmal	14	25.4
Güven	7	12.8
Toplam	60	100.0

Araştırma bölgesinde görüşülen arazi sahiplerinin %56.7'si daha önceden arazi paylaşımı konusunda olumsuz bir deneyim yaşamadığını belirtmiştir. Geriye kalan azımsanmayacak bir kesim ise geçmişte toprak paylaşımıyla ilgili olumsuzluklar yaşamıştır (Tablo 8). Bölge arazi paylaşımı ve satışları konusunda en fazla olumsuzluğun yaşandığı

bölgedir. Tarım arazilerinin az olması kıymetini arttırmıştır. Bu durum zaman zaman aile içi cinayetlere de sebep olmuştur. Arazi sahiplerinin sınır komşuları ile husumet yaşamaları da bölgede yaygındır.

Tablo 8. Toprak paylaşımında olumsuz deneyim yaşama durumu

Durum	Sayı	%
Var	26	43.3
Yok	34	56.7
Toplam	60	100.0

Görüşülen üreticilerin %51.7'si, arazinin miras yoluyla bölünerek küçülmesini sorun olarak görmemektedir (Tablo 9). Herkese payı oranında fiziki arazinin verilmesinden yana olduklarını bildirmişlerdir. Arazinin miras yoluyla küçülmesini sorun olarak görmeyen bu üreticilere gerekli bilgilendirmeler bir an önce yapılmalıdır. Aksi takdirde kanunla muhatap olmaları durumunda ciddi sorunların ortaya çıkma olasılığı yüksektir. Çiftçilerin %43.3'ü ise arazinin miras yoluyla küçülmesinin büyük bir sorun olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 9. Arazinin miras yoluyla küçülmesi hakkındaki görüşler

Durum	Sayı	%
Sorundur	26	43.3
Sorun değildir	31	51.7
Fikrim yok	3	5.0
Toplam	60	100.0

Çiftçilerin yeni kanundan haberdar olup olmadıkları incelendiğinde, %58.3'ünün yeni kanundan ve yeni uygulamadan haberi olmadığı tespit edilmiştir. Haberdar olan %41.7'lik kesimin büyük çoğunluğu ise kendi çevresinde karşılaştığı olaylar vasıtasıyla değişikliklerden haberdar olmuştur (Tablo 10). Kanundan haberdar olunmaması hak sahiplerinin eyleme geçmesini geciktirmektedir. Bu durum eskiden süregelen hissedarlık durumlarını devam ettirmektedir.

Tablo 10. Yeni kanundan haberdar olma durumu

Durum	Sayı	%
Haberi var	25	41.7
Haberi yok	35	58.3
Toplam	60	100.0

Kanunun varlığından haberdar olanların %48'i kanunun içeriğinden kısmen de olsa bilgi

sahibidir. Geri kalan %52'lik kısım ise kanundan haberdar olmasına rağmen içerikle ilgili bilgiye sahip değildir (Tablo 11). Kanundan haberdar olamayanlar da dikkate alındığında kanunun içeriğinden %80'lik bir kesimin bilgisi yoktur. Kanun hakkındaki bilgi eksikliğinin en önemli nedenleri ise yeterince bilgilendirme ve yayım çalışmalarının yapılmaması ve ilgililerin bu konulara olan mesafeli yaklaşımlarıdır.

Tablo 11. Yeni kanun hakkında bilgi sahibi olma

Durum	Sayı	%
Bilgisi var	12	48.0
Bilgisi yok	13	52.0
Toplam	25	100.0

Tablo 12. Miras paylaşımı konusunda fikirler

Durum	Sayı	%
Çocuklara eşit	28	46.7
Erkek çocuğa fazla	3	5.0
Kanuna göre	19	31.7
İnanca göre	10	16.6
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinin miras paylaşımı konusundaki fikirleri Tablo 12'de verilmiştir. Çiftçilere kendilerinden sonra arazi paylaşımının nasıl olmasını istedikleri sorulduğunda %46.7'sinin arazinin çocuklar arasında eşit dağıtılması gerektiği fikrinde olduğu belirlenmiştir. Arazi sahiplerinin %31.7'si yeni uygulanmaya başlayan kanuna göre paylaşım olması gerektiğini söylerken, erkek çocuğa daha fazla pay verilmesi gerektiğini söyleyen arazi sahibi oranı sadece %5'tir. Bu bulgu Karadeniz Bölgesi gibi ataerkil yapının güçlü olduğu bir bölgede bile hak sahiplerinin sadece küçük bir kısmı erkek çocukların daha fazla pay almasını savunmaktadır. Buradan hareketle bölgedeki ataerkil yapının yavaş yavaş kırılmaya başladığı söylenebilir.

Tablo 13. Miras paylaşımında arazi tasarruf durumları

Durum	Sayı	%
Devrederim	10	16.7
Devralırım	34	56.7
Ne devreder ne devralırım	16	26.6
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinin miras paylaşımında arazi tasarruf durumu ile ilgili fikirleri Tablo 13'te verilmiştir. Tablodan arazi sahiplerinin

%56.7'sinin araziye diğer hak sahiplerinden devralmak isteyecekleri anlaşılmaktadır. Hiçbir şekilde payına düşen araziye devretmeyeceğini ve diğer hak sahiplerinin payına düşen araziye de devralmayacağını söyleyenlerin oranı %26.7'dir. Bu bulgudan hareketle kanunun uygulanması esnasında hak sahipleri arasında ciddi sorunların ortaya çıkabileceği söylenebilir. Diğer hak sahiplerinin paylarını devralmak isteyenlerin %44.2'si bunu maddi yatırım olarak görmektedir. Devralmak isteyenlerin diğer nedenleri sırasıyla arazinin ata toprağı olarak görülmesi ve gelecek nesillere miras olarak bırakılma düşüncesidir. Payını devretmeyi düşünen arazi sahiplerinin %57.7'si arazi fiyatlarının yüksekliğinden dolayı bu fikirde olduklarını belirtmişlerdir. Diğer sebepler sırasıyla tarımla uğraşmamak ve diğer hak sahiplerinin ihtiyacı olduğu fikridir. Hak sahiplerinden hakkını devretmek isteyenlerin yaklaşık %20'si diğer hak sahiplerinin menfaatlerini düşünmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Arazi paylaşımında gösterilen tasarrufların nedenleri

Durum	Sayı	%
Devralırım		
Ata toprağı	12	35.3
Miras bırakmak	7	20.5
Maddi yatırım	15	44.2
Toplam	34	100.0
Devrederim		
Fiyat yüksekliği	15	57.7
Tarımla uğraşmamak	6	23.1
Diğer hak sahiplerinin ihtiyacı	5	19.2
Toplam	26	100.0

Araştırma bölgesinde tarım işletmeleri genellikle çok parçalı arazilere sahiptir. Buna rağmen ankete katılanların %55'i parçalı arazilerin birleştirilmesine sıcak bakmamaktadır (Tablo 15). Araştırmanın bu bulgusu özellikle planlanan toplulaştırma projelerinin önündeki en büyük engeldir. Bu bağlamda olası toplulaştırma çalışmalarında arazi sahiplerinin itirazlarıyla karşılaşılacağı düşünülmektedir.

Tablo 15. Parçalı arazilerin birleştirilmesine yaklaşım

Durum	Sayı	%
Desteklerim	27	45.0
Desteklemem	33	55.0
Toplam	60	100.0

Çiftçilerin parçalı arazilerinin birleştirilmesine yaklaşımlarının nedenleri Tablo 16'da verilmiştir. Parçalı arazilerin birleştirilmesini destekleyen üreticilerden %66.6'sı arazilerin birleştirilmesinin işleme ve bakım kolaylığı getireceğini düşünmektedir. Desteklemeyenlerin büyük çoğunluğu ise arazi değerlerinde farklılıklar olmasından dolayı maddi kayıplar yaşanacağını düşünmektedir. Bölge arazisinde kısa mesafelerde yaşanan önemli topografik farklılıklar arazi değerlerinde ciddi artışlara ya da azalışlara neden olmaktadır. Bu farklılıklarda hiç kuşkusuz arazi sahiplerinin maddi anlamda kayıplar yaşayacağı kaygısına neden olmaktadır. Bu bağlamda araştırma bölgesinde parçalı arazilerin birleştirilmesi işleminin bir hayli zor olacağını göstermektedir.

Tablo 16. Parçalı arazilerinin birleştirilmesine yaklaşımların nedenleri

Durum	Sayı	%
Destekleyen		
Verimlilik	5	18.5
İşleme ve bakım kolaylığı	18	66.6
Hissedarlığın bitmesi için	4	14.9
Toplam	27	100.0
Desteklemeyen		
Arazi nitelikleri	13	39.3
Arazi değerleri	20	60.7
Toplam	33	100.0

Tablo 17. Sınırdış arazilerinin satış durumunda gösterilecek tavır

Durum	Sayı	%
Satın alırım	32	53.3
Satın almam	28	46.7
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinden %53.3'ü sınırdış arazisinin satılması durumunda bu araziye satın almak isteyeceğini belirtmiştir. Geriye kalan %46.7'lik kesim ise çeşitli sebeplerden dolayı sınırdış arazileri satın almayı düşünmemektedir (Tablo 17). Sınırdış arazilerin satın alınması durumunda mevcut işletmenin büyüklüğü artacak, iş gücü azalacak, gelir ve verimde artışlar olacaktır. Sınırdış arazilerin satın alınmasındaki en büyük güçlük ise arazi fiyatlarındaki yükseklik olarak görülmektedir.

Arazi sahiplerinin %66.7'si tarım dışı kullanım için arazi satmayacağını belirtmiştir. Bu oran hala tarım arazilerinin önemini bilen ciddi bir

kitlenin olduğunu göstermektedir. Arazi sahiplerinin %33.3'ü ise tarım dışı kullanım için arazilerini satabileceklerini belirtmişlerdir (Tablo 18).

Tablo 18. Tarım dışı kullanım için arazi satışına yaklaşım

Durum	Sayı	%
Olumlu	20	33.3
Olumsuz	40	66.7
Toplam	60	100.0

Tarım dışı arazi satışına olumlu bakanların %85'i bunu maddi getiri maksatlı yapacaklarını belirtmişlerdir. Araştırma alanındaki hızlı yapılaşma, yabancı yatırımcıların araziye ilgisi ve arazi fiyatlarının yüksekliği hak sahiplerinin maddi getiri sağlamak amacıyla tarım arazilerini satma eğilimini arttırmaktadır. Geriye kalan %15'lik kesim ise arazilerini fiziki zorunluluklar ve kamu yararı olması halinde satabileceklerini belirtmişlerdir (Tablo 19).

Tablo 20. Tarım dışı arazi satışına bakışın mahallelere göre farklılıkları

Durum	Kaşüstü	Yokuşlu	Sancak	Gürsel	N. Kemal
Olumlu	6	2	7	2	3
%	50.0	16.6	58.3	16.6	25.0
Olumsuz	6	10	5	10	9
%	50.0	83.4	41.7	83.4	75.0
Toplam	12	12	12	12	12

Arazinin bölünememesi durumunda üreticilerin ikinci bir seçenek olarak sunulan şirket kurma fikrine bakış açıları değerlendirildiğinde %70 gibi büyük bir kesim bu fikre olumsuz yaklaşmaktadır (Tablo 21). Hâlbuki aile malları ortaklığı veya şirket şeklinde kurulacak bir oluşumda herkes payları oranında arazide hak sahibi olabilecek ve resmiyette bölemedikleri arazilerini fiili olarak bölerek işleme haklarına sahip olabileceklerdir. Bu durumun dezavantajı ise hak sahiplerinden birinin ölümü veya ortaklıktan ayrılmak istemesi durumunda sürecin yeniden başlama ihtimalidir. Şirket kurma fikrine olumsuz yaklaşanların göstermiş olduğu en önemli neden %57.1 ile ortaklar arasında sorun çıkabilme düşüncesidir (Tablo 22). Özellikle Karadeniz Bölgesi'nde arazi bölüşümünde cinayetle bile sonuçlanan olayların olduğu düşünüldüğünde bu bulgu normaldir. Arazi sahipleri bunları bildiğinden ortaklık

Tablo 19. Tarım dışı satışa olumlu bakanların nedenleri

Durum	Sayı	%
Maddi getiri	17	85.0
Zorunluluk-kamu yararı	3	15.0
Toplam	20	100.0

Anket çalışması yapılan mahallerde tarım dışı arazi satışına bakış açıları değerlendirildiğinde (Tablo 20), Kaşüstü ve Sancak mahallelerindeki arazi sahiplerinin diğer mahallelere göre tarım dışı arazi satışına daha eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Sahil şeridinde yer alan ve sürekli yapılaşmaya açık olan bu iki mahallede arazi fiyatlarının yüksek olması arazi sahiplerini cezbeden en önemli nedendir. Bu sonuç doğrultusunda arazi fiyatlarıyla doğru orantılı olarak satış eğilimi de artmaktadır. Diğer üç mahalle sahil şeridinin üst kesiminde yer aldığından arazi sahiplerinin tarım dışı arazi satışına eğilimli olmadıkları tespit edilmiştir.

seçeneğine sıcak bakmamaktadır. Bunu %23.8 ile araziden sağlanan gelirin azlığı takip etmektedir. Tarım arazilerinden sağlanan gelir bir aileyi geçindirecek düzeyde değildir.

Tablo 21. Şirket kurma konusunda fikirler

Durum	Sayı	%
Olumlu	17	28.3
Olumsuz	42	70.0
Fikrim yok	3	1.7
Toplam	60	100.0

Tablo 22. Şirket kurmaya olumsuz bakanların nedenleri

Sebebe	Sayı	%
Gelir azlığı	10	23.8
Problem olacağından	24	57.1
Gelecekteki bürokratik sıkıntılar	3	7.1
Tecrübeler	5	12.0
Toplam	60	100.0

Kanunun getirmiş olduğu yeniliklerden biri de ehil mirasçılıktır. Ehil mirasçılık kriterleri, 31 Aralık 2014'te 29222 sayılı Resmi Gazetede

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yayımlanan bir yönetmelikle düzenlenmiştir. Kriterler, kişilerin tarımsal deneyimlerini ölçerken ekonomilerinin ne ölçüde tarıma dayalı olduğunu belirlemektedir. Bu yönetmelik kapsamında bir skala belirlenmiştir. Değerlendirme sonucunda bir ehil mirasçının alabileceği en yüksek puan kadın olması halinde 100, erkek olması halinde 95 puandır. Puanlama sonucunda 50 ve daha yukarı puan alan mirasçılar ehil mirasçı olarak kabul edilmektedir.

Anket yapılan arazi sahipleri ehil mirasçı kriterlerine göre değerlendirildiğinde ortalama ehil mirasçı puanları 36.83 (SS=8.93) olarak belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında değerlendirme yapıldığında araştırma alanında ehil mirasçılık puanı ortalamasının altındadır. Görüşülen üreticilerin %35'inin ehil mirasçılık puanı 20 ile 30 puan arasında değişim göstermektedir. Çiftçilerin sadece %8.4'ü ehil mirasçı olarak kabul edilebilecek durumdadır (Tablo 23).

Tablo 23. Ehil mirasçılık durumu

Puan	Sayı	%
20-30	21	35.0
31-40	18	30.0
41-50	16	26.6
51-60	5	8.4
Toplam	60	100.0

Görüşülen arazi sahiplerinin %58.3'ü çeşitli nedenlerle bu kanunun uygulanabilir olduğunu düşünmemektedir (Tablo 24). Kanunun uygulanamaz olduğunu düşünen arazi sahiplerinin çoğu bu kanunun içeriğinden haberdar değildir. Diğer bir neden ise "az da olsa toprağım olsun, toprak ile bağım kopmasın" düşüncesidir. Arazi sahiplerinin %40'ı ise kanunun uygulanabileceğini düşünmektedir. Bu çiftçilerin tarım arazilerinin bölünmesinin üretim üzerine olumsuz etkileri konusunda daha bilinçli oldukları söylenebilir.

Tablo 24. Kanunun uygulanmasına yaklaşım

Durum	Sayı	%
Uygulanabilir	24	40.0
Uygulanamaz	35	58.3
Fikrim yok	1	1.7
Toplam	60	100.0

Tablo 25. Kanun daha iyi uygulanması için öneriler

Öneriler	Sayı	%
Arazi kullanana tapulanmalı	11	18.3
Kadastro işlemleri yenilenmeli	11	18.3
Kız evlatlara hakları para olarak verilmeli	5	8.3
Devlet kanununun takipçisi olmalı	11	18.3
Arazi fiyatları makul olmalı	7	11.7
Kanun uygulanamaz	10	16.8
Fikrim yok	5	8.3
Toplam	60	100.0

Kanunun daha etkili bir şekilde uygulanması için yapılması gerekenler sorulduğunda, arazi sahiplerinin cevapları dağınık bir görüntü sergilemektedir. En önemli öneriler ise "devlet kanununun takipçisi olmalı", "arazi kullanana tapulanmalı ve kadastro işlemlerinin yeniden yapılması" gibi fikirler ortaya atılmıştır. Bu fikirleri kanunun uygulanmasının mümkün olmadığı görüşü takip etmektedir (Tablo 25).

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada Yomra Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğünden görüş istenen toplam 1976 dekar araziden 539 dekarı için olumsuz görüş bildirilmiştir. Olumsuz görüş bildirilmesinin en önemli nedenleri olarak, ekonomik bütünlük sınırı ve yeter gelirlili tarımsal arazi büyüklüğü sınırlarının altında ifraz istenmesi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bölgesinin sosyoekonomik yapısı incelendiğinde arazi sahiplerinin büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Okula gitmeyen hak sahibine rastlanmamıştır. Sosyal güvenlik durumları açısından tarımsal sigortalı sayısı yok denecek kadar azdır. Arazi sahiplerinin hepsinin tarım dışı geliri mevcuttur. Bu iki bilgidenden hareketle tarımsal gelirin bölgede asıl geçim kaynağından ziyade yan gelir olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Arazi sahiplerinin büyük bir kısmının çocukları tarımdan kopmuştur. Araştırmanın bu bulgusuna göre gelecek nesillerin tarımdan kopmakta olduğu, üretimde devamlılığın risk altında olduğu ve tarım alanlarının tarım dışı kullanım eğiliminin arttığı söylenebilir.

Araştırma bölgesinde tarım arazilerin büyük kısmı çok parçalı ve çok hisselidir. Arazilerin

hisseli olmasının en büyük nedeni, kamu kurumlarındaki karmaşık iş akışı ve bürokrasinin fazlalığıdır. Karadeniz Bölgesi, arazi paylaşımı konusunda olumsuzlukların çok yaşandığı bir bölge olarak bilinmesine rağmen, toprak paylaşımı konusunda geçmişte olumsuzluk yaşamayan arazi sahipleri çoğunluktadır.

Arazilerin miras yoluyla parçalanarak küçülmesi çiftçiler tarafından önemli bir sorun olarak görülmektedir. Genellikle “küçük olsun benim olsun” düşüncesi hakimdir. Kanunda yapılan değişiklikten ve yeni uygulamadan ilgililerin bilgisi yok denecek kadar azdır. Kanundan haberdar edilen arazi sahiplerinin çoğunluğu, kendinden sonra arazisinin çocukları arasında eşit olarak paylaşılmasını istemektedir.

Mirasın ekonomik bütünlük ve yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğü sınırlarının altında kalmasından dolayı bölünememesi durumunda arazi sahiplerinin büyük çoğunluğu araziyi devralmak istemektedir. Bunun nedeni olarak da arazinin bölgede maddi bir yatırım ve güvence olarak görülmesidir. Araziyi devralmak istemeyenlerin en önemli nedeni ise arazi fiyatlarının ortalamasının çok üzerinde olmasıdır.

Araştırma bölgesinde parçalı arazilerin birleştirilmesi desteklenmemektedir. Bunun yanı sıra çoğu arazi sahibi, arazisinin sınırında bulunan arazinin satılması durumunda söz konusu araziyi satın almak istemektedir. Bu şekilde bakım kolaylığı ve verim artışı olacağı düşünülmektedir. Parçalı arazilerin birleştirilmesine olumsuz bakanların en önemli nedeni ise ekonomik kayıplara uğrama endişesidir.

Araştırma bölgesinde tarım dışı kullanım için arazi satışına genel olarak olumsuz bakılmaktadır. Mahalle bazında bakıldığında sahil şeridinde yer alan mahallelerde arazi fiyatlarının yüksekliği ve yapılaşmanın artmasından dolayı tarım dışı kullanım için arazi satışına daha eğilimli bir durum söz konusudur.

Arazi sahiplerinin araziyi paylaşamamaları durumunda ikinci bir seçenek olan ortaklık veya şirket kurma fikrine karşı oldukları belirlenmiştir. Bölgede yer alan arazi sahipleri

ehil mirasçı kriterlerinden birçoğuna haiz değildir. Özellikle geçimini söz konusu araziden sağlayan arazi sahibi yok denecek kadar azdır.

Arazi sahipleri köyleriyle ilgili en önemli sorun olarak fındık yetiştiriciliğinde yaşanan bilgi eksiklikleri olduğunu belirtmiştir. Fındık fiyat politikalarındaki istikrarsızlık ve pazarlama politikalarındaki eksiklikler yörenin en önemli sorunu olarak ön plana çıkmaktadır.

Arazi sahiplerinin çoğunluğu kanunun bu haliyle uygulanamayacağını düşünmektedir. Kanunun daha iyi uygulanabilmesi için devlet tarafından takip edilmesi, arazinin kullanana tapulanması ve kadastro işlemlerinin yenilenmesi gibi öneriler olsa da bunların hayata geçirilmesi zaman alacaktır.

Yörede Türkiye tarımının geleceğini olumsuz gören bir kesim mevcuttur. Bununla birlikte sürdürülebilir tarım politikaları uygulanırsa Türkiye tarımının geleceğe güvenle yürüebileceğini düşünen azımsanmayacak bir kitle vardır.

Araştırma bulguları Türkiye’de tarımsal üretimin devamlılığın için yeni kanunun gerekli olduğunu göstermektedir. Ancak paydaşlara kanunun gerekliliği hakkında yeterli bilgilendirme yapılmamıştır. Bu amaçla Tarım ve Orman Bakanlığı’nın önderliğinde kanunun yapılma amacının kamuoyuna anlatılması zorunludur.

Tarım arazilerinin parçalanmamasının, tarım ekonomisine sağlayacağı katma değer sayısal verilerle sunulmalıdır. Arazinin parçalanmasının önüne geçen ülkelerden veriler somut örneklerle aktarılmalıdır. Bu sunumlarda ve bilgilendirmelerde kitle iletişim araçları etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Afiş, broşür ve ilanların yanı sıra TV’lerde kamu spotu tarzında yayınlar yapılmalıdır. Konferans ve bilgilendirme toplantılarından ziyade arazi sahiplerine yönelik yerinde bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bunun için ilgili tarım ilçe müdürlüğü sahaya çıkarak yayım çalışması yapılmalıdır. Tarım ilçe müdürlükleri, üniversiteler, tarım satış ve tarım kredi kooperatifleri vb. sivil toplum kuruluşlarınca koordineli bir şekilde yoğun

yayım çalışmaları yapılmalıdır. Yayım çalışmalarının yürütülebilmesi için gerekli personel bir an önce istihdam edilmelidir.

Tarım arazilerinin çeşitli nedenlerle tarım dışı kullanıma açılmasının önüne geçilmelidir. Kamusal zorunluluklar hariç tarım arazilerinde kesinlikle vasıf değişikliğine müsaade edilmemelidir. Vasıf değişikliğine müsaade eden haller değiştirilmelidir. Bunun içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Kamu yararı için tarım arazilerinin amaç dışı kullanıma açılmak istenmesi durumunda başka bir alternatifin olmaması gözetilmelidir. Değerlendirmenin her açıdan yapılabilmesi için ilgili bakanlıklar ve belediyeler birlikte çalışmalıdır.

Arazilerin ekonomik nedenlerle üçüncü kişilerin eline geçmesine engel olunmalıdır. Bunun içinde araziye devralacak olan hak sahibine maddi kolaylıklar tarım kredi kooperatifleri ve devlet bankalarının sağlanmasıdır.

Tarım arazilerinde çok küçük parçalar mevcut olduğundan, kadastro çalışmalarının yeniden yapılması gerekmektedir. Kanunun tam manasıyla uygulanabilmesi için bu çalışmalar tarım ilçe müdürlükleri ve tapu müdürlüklerinin ortaklaşa çalışmalarıyla hayata geçirilmelidir. Birbirlerinin teknik ve insani altyapılarından yararlanmalıdırlar. İlgili kurumlar bünyesinde ihtisaslaşmış birimler oluşturulmalıdır. Kadastro çalışmaları sonrasında, söz konusu araziler birleştirilerek atıl araziler en aza indirgenmeli, üretim ve ürün kayıpları ortadan kaldırılmalıdır.

Sürdürülebilir tarım politikaları Tarım ve Orman Bakanlığı, ziraat fakülteleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmalarıyla geliştirilmelidir. Özellikle araştırma bölgesinde fındık yetiştiriciliği yoğun olarak yapıldığından fındık için üretici örgütlenmesi teşvik edilmelidir. Yeni açılmaya başlanan lisanslı depoların sayısının artırılmasıyla, bölgenin en önemli sorunu haline gelmiş olan fındık fiyatlarının aşırı düşmesinin önüne geçilmelidir.

Tarım arazilerinin önemi, tarımsal üretimin devamlılığının önemi ve sürdürülebilir tarım

teknikleri konusunda yoğun yayım çalışmaları yapılmalıdır. Yeni neslin tarımsal üretim ve tarım arazilerinin değerini anlayabilmesi için eğitimin her evresinde öğrencilerin düzeylerine göre müfredata konular eklenmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler bir araya gelerek bu müfredatı belirlemelidir.

Kaynaklar

Akkuş, S., 2013. Tapu Sicilinde Miras Paylaşım Problemleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 91 s.

Akseki, H., 2011. Kentsel Yayılmanın Tarım Arazileri Üzerindeki Etkisi Konya Kenti Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 111 s.

Arslankurt, B., Altıntaş, A., Güleç, M., 2005. Tokat İllinde Arazi Toplulaştırması Yapılan Alanlarda Üreticilerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Toplulaştırma Bilinç Düzeyine Etkili Faktörler, KHGM, Toprak ve Su Kaynakları Tokat Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 148.

Boz, İ., 2004. "Tarım Sektörünün İktisadi Kalkınmadaki Rolü, 137-158". Kalkınma Ekonomisi Seçme Konular (Eds: Taban, S., Kar, M.). Ekin Kitabevi Yayınları Bursa, 385 s.

Boz, İ., 2003. "Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası, 217-260". Avrupa Birliği Ortak Politikalar ve Türkiye (Eds: Kar, M., Arıkan, H.). Beta Yayınları, 490 s.

Boztoprak, T., Demir, O., Çoruhlu, Y. E., Nişancı, R., 2015. Arazi Toplulaştırmasının Tarımsal İşletmelere Etkilerinin Araştırılması, Selçuk Üniversitesi Bilim ve Teknik Dergisi, 3(3):1-11.

Cinemre, H. A. Kılıç, O., 2015. Tarım Ekonomisi, Ondukuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ders Kitabı No: 11, (5. Baskı), Samsun, 179 s.

Gün, S., 2003. Legal State of Land Consolidation in Turkey and Problems in Implementotion, Pakistan Journal of Biological Sciences, 6(15): 1380-1383.

- Kılıç, M., 2010. Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Tarım Hukuku: Mevcut Durum Son Gelişmeler ve Yaklaşımlar, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 9: 67-92.
- Kılıç, O., Ceyhan, V., Özyazıcı, G., 2000. Çiftçilerin Arazi Toplulaştırmasına Karşı Tutumlarının Belirlenmesi (Boyacılı Köyü Örneği), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(3): 80-91.
- Kılıç, O., 2014. Samsun'daki Tarımsal Sorunların Sektörel Bazda Değerlendirilmesi, Samsun İli Tarım ve Hayvancılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumları, Cilt-2, 892-897.
- Koral, A. İ., Güney, D., 1996. Tokat-Erbaa-Kızılçubuk Köyünde Uygulanan Arazi Toplulaştırmasının Ekonomik Analizi, Köy Hizmetleri Tokat Araştırma Enstitüsü, Genel Yayın No:130, Seri No: R-82.
- Köse, T., 2009. Arazi Toplulaştırmasının Sulama Sistemlerine Etkisi (Manisa Salihli Sağ Sahil Sulama Alanı Örneği), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarımsal Yapılar ve Sulama Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 71 s.
- Ofluoğlu, S., 2018. Trabzon İli Yomra İlçesi'nde 5403 ve 6537 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun Uygulanabilirliğinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 77 s.
- Resmi Gazete (RG), 2014. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG Kanun No: 6537, Sayı: 29001, Kabul Tarihi. 30.04.2014. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140515-1.htm>, Erişim: 12.05.2019
- Resmi Gazete (RG), 2014. Tarımsal Arazilerin Mülkiyetinin Devrine İlişkin Yönetmelik, RG Sayı: 229222, Kabul Tarihi: 31.12.2014. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/12/20141231-3.htm>, Erişim: 12.05.2019.
- Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB), 2019. Yomra İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü. <http://www.yomra.gov.tr/ilce-tarim-ve-orman-mudurlugu>, Erişim: 12.05.2019.
- Tatlidil, F. F., Boz, İ., Tatlidil, H., 2009. Farmers' Perception of Sustainable Agriculture and its Determinants: A Case Study in Kahramanmaraş Province of Turkey, Environment, Development and Sustainability, 11(6): 1091-1106.
- Ul Haq, S., Boz, I. 2018. Developing a Set of Indicators to Measure Sustainability of Tea Cultivating Farms in Rize Province, Turkey, Ecological Indicators, 95: 219-232.